

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

3. října 2019*

„Řízení o předběžné otázce – Ochrana spotřebitele – Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Směrnice 93/13/EHS – Článek 3 odst. 1 – Posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání – Článek 4 odst. 2 – Článek 5 – Povinnost sepsat smluvní ujednání jasným a srozumitelným jazykem – Ujednání ukládající placení nákladů na nespecifikované služby“

Ve věci C-621/17,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Kúria (Nejvyšší soud, Maďarsko) ze dne 26. října 2017, došlým Soudnímu dvoru dne 3. listopadu 2017, v řízení

Gyula Kiss

proti

CIB Bank Zrt.,

Emilu Kissovi,

Gyuláné Kiss,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení A. Prechal (zpravodajka), předsedkyně senátu, F. Biltgen, J. Malenovský, C. G. Fernlund a L. S. Rossi, soudci,

generální advokát: G. Hogan,

vedoucí soudní kanceláře: R. Șereș, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 14. března 2019,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za G. Kisse I. Ölveczkym a K. Czingulou, úgyvédek,
- za CIB Bank Zrt. J. Burai-Kovácssem a G. Stankou, úgyvédek,
- za rumunskou vládu M. Z. Fehérem, jako zmocněncem,
- za vládu Spojeného království Z. Lavery, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s A. Howard, barrister,

* Jednací jazyk: maďarština.

– za Evropskou komisi N. Ruiz Garcíou a A. Tokárem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 15. května 2019,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 3 odst. 1, čl. 4 odst. 2 a článku 5 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi Gyulou Kissem a CIB Bank Zrt. (dále jen „CIB“) ohledně návrhu na určení zneužívající povahy některých ujednání obsažených v úvěrové smlouvě.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Body 12, 13, 16, 19 a 20 odůvodnění směrnice 93/13 stanoví:

„vzhledem k tomu, že však za daného stavu věcí vnitrostátní právní předpisy umožňují, aby se uvažovalo pouze o částečné harmonizaci; že zejména tato směrnice se vztahuje pouze na smluvní ujednání, která nebyla sjednána individuálně; že členským státům by měla být ponechána možnost, aby s náležitým ohledem na Smlouvu zajistily spotřebitelům vyšší úroveň ochrany prostřednictvím přísnějších vnitrostátních ustanovení, než jsou ustanovení této směrnice;

vzhledem k tomu, že se předpokládá, že právní nebo správní předpisy členských států, které přímo nebo nepřímo stanoví ujednání spotřebitelských smluv, neobsahují zneužívající ujednání; že se proto nejvíce jako nezbytné podřídit ustanovením této směrnice ujednání, která odrážejí závazné právní nebo správní předpisy a zásady nebo ustanovení mezinárodních úmluv, jejichž stranami jsou členské státy; že v tomto ohledu „závazné právní nebo správní předpisy“ v čl. 1 odst. 2 zahrnují také pravidla, která se v souladu s právními předpisy použijí mezi smluvními stranami, pokud nebylo ujednáno jinak;

[...]

vzhledem k tomu, že posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání podle zvolených obecných kritérií, zejména v činnostech prodeje nebo poskytování, které mají veřejnoprávní povahu a které poskytují kolektivní služby se zohledněním solidarity mezi uživateli, musí být doplněno o prostředek k celkovému hodnocení různých dotčených zájmů; že to staví do popředí požadavek poctivosti; že při posuzování poctivosti musí být brán zvláštní ohled na sílu vyjednávacích pozic stran, na to, zda měl spotřebitel nějakou pohnutku k tomu, aby souhlasil s ujednáním, a zda zboží bylo dodáno nebo služby poskytnuty na zvláštní objednávku spotřebitele; že požadavek poctivosti může být uspokojen prodávajícím nebo poskytovatelem, jestliže jedná poctivě a spravedlivě s druhou stranou, jejíž oprávněné zájmy musí vzít v úvahu;

[...]

vzhledem k tomu, že pro účely této směrnice se posouzení zneužívající povahy nesmí týkat ujednání, která popisují hlavní předmět smlouvy, ani poměru kvalita/cena dodávaného zboží nebo poskytovaných služeb; že hlavní předmět smlouvy a poměr kvalita/cena mohou být nicméně vzaty v úvahu při posuzování zneužívající povahy jiných ujednání; [...]

vzhledem k tomu, že smlouvy by měly být sepsány jasným a srozumitelným jazykem; že by měla být spotřebiteli dána příležitost, aby si prověřil všechna ujednání a v případě pochybnosti by měl převažovat výklad, který je pro spotřebitele nejpriznivější“.

4 Článek 3 odst. 1 této směrnice stanoví:

„Smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno, je považováno za zneužívající, jestliže v rozporu s požadavkem poctivosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.“

5 Článek 4 uvedené směrnice stanoví:

„1. Aniž je dotčen článek 7, posuzuje se zneužívající povaha smluvního ujednání s ohledem na povahu zboží nebo služeb, pro které byla smlouva uzavřena, a s ohledem na všechny okolnosti v době uzavření smlouvy, které provázely její uzavření, a na všechna ostatní ujednání smlouvy nebo jiné smlouvy, ze kterých vychází.

2. Posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání se netýká vymezení hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenosti mezi cenou a odměnou na straně jedné a službami nebo zbožím poskytovaným jako protiplnění na straně druhé, pokud jsou tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem.“

6 Článek 5 směrnice 93/13 stanoví:

„V případě smluv, v nichž jsou všechna nebo některá ujednání nabízená spotřebiteli předložena písemně, musí být tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem. Při pochybnosti o významu některého ujednání se použije výklad, který je pro spotřebitele nejpriznivější. [...]“

Maďarské právo

Občanský zákoník

7 Ustanovení § 209/B Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. Törvény (zákon č. IV z roku 1959, kterým se přijímá občanský zákoník) stanoví:

„1) Obecné smluvní podmínky nebo ujednání spotřebitelské smlouvy jsou zneužívající v případě, že v rozporu s požadavky poctivosti stanovují práva a povinnosti stran vyplývající ze smlouvy jednostranně a neodůvodněně v neprospěch jedné ze stran.

2) Práva a povinnosti jsou považovány za stanovené jednostranně a neodůvodněně, pokud:

- a) se významným způsobem odchyľují od podstatných ustanovení, která se vztahují na smlouvu; nebo
- b) jsou neslučitelné s předmětem nebo účelem smlouvy.

3) K určení zneužívající povahy ujednání je třeba zkoumat všechny okolnosti existující v době uzavírání smlouvy, které vedly k jejímu uzavření, jakož i povahu sjednané služby a vztah mezi předmětným ujednáním a ostatními ujednáními smlouvy nebo jinými smlouvami.

4) Zvláštním právním předpisem lze určit ujednání spotřebitelských smluv, jež jsou zneužívající nebo jež je za zneužívající třeba považovat, ledaže by byl prokázán opak.

5) Ustanovení vztahující se na zneužívající ujednání nelze použít na smluvní ujednání vymezující plnění a protiplnění, za předpokladu, že je jejich znění pro obě smluvní strany jasné a srozumitelné.

6) Smluvní ujednání nelze považovat za zneužívající v případě, že bylo stanoveno právní normou nebo v souladu s ustanovením právního předpisu.“

8 Ustanovení § 523 uvedeného zákoníku zní takto:

„1. Na základě úvěrové smlouvy se úvěrová instituce nebo jiný věřitel zavazuje dát dlužníkovi k dispozici určitou částku a dlužník se zavazuje vrátit částku úvěru v souladu se smlouvou.

2. Jestliže je věřitelem úvěrová instituce, je dlužník povinen platit úroky (bankovní úvěr), nestanoví-li právní předpis jinak.“

Zákon Hpt

9 Ustanovení § 210 odst. 2 hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (zákon č. CXII z roku 1996 o úvěrových institucích a finančních podnicích, dále jen „zákon Hpt“) stanoví:

„Ve smlouvě o poskytování finančních služeb nebo doplňkových finančních služeb musí být jednoznačně uvedena výše úroků, nákladů a jakýchkoli jiných výdajů či podmínek, včetně právních následků prodlení v plnění smlouvy, jakož i způsob a důsledky uplatnění vedlejších závazků, jimiž je smlouva zajištěna.“

10 Ustanovení § 212 zákona Hpt stanoví:

„1. Ve smlouvě o spotřebitelském úvěru, jakož i v úvěrové smlouvě uzavřené s jednotlivcem, musí být uvedena roční procentní sazba nákladů vyjádřená procentním podílem a stanovená v souladu se zvláštními právními předpisy.

2. Celkové náklady na úvěr jsou náklady, které je spotřebitel povinen zaplatit za poskytnutý úvěr a které zahrnují úroky, provizi za uvolnění úvěru a veškeré další výdaje, které musí být zaplacený v souvislosti s využitím úvěru.

3. Roční procentní sazba nákladů je interní úrok, při kterém celkové náklady na úvěr a jistina, kterou je klient povinen vrátit, odpovídají částce úvěru snížené o náklady, jež klient zaplatil finanční instituci při uvolnění úvěru.“

11 Bod I.10.2.a přílohy č. 2 k zákonu Hpt definuje pojem „poskytnutí peněžitého úvěru“ následovně:

„poskytnutí peněžité částky na základě úvěrové smlouvy nebo smlouvy o půjčce uzavřené mezi věřitelem a dlužníkem, kterou je dlužník povinen vrátit – s úroky nebo bez nich – v okamžiku uvedeném ve smlouvě.“

12 Bod I.10.3 této přílohy stanoví:

„Činnost finančních služeb, která spočívá v poskytování peněžitých úvěrů a půjček, zahrnuje úkony spojené s posuzováním platební způsobilosti, přípravou úvěrových smluv a smluv o půjčce a registrací poskytnutých úvěrů, jakož i jejich sledováním, kontrolou a splácením.“

- 13 Bod III.7 uvedené přílohy definuje pojem „úrok“ takto:

„částka nebo jiný výnos, který je dlužník povinen zaplatit věřiteli (nebo vkladateli) za využití přijatého vkladu nebo získaného úvěru a za riziko s nimi spojené, přičemž tato částka nebo tento výnos se vyjádří jako procentní podíl z částky vkladu nebo úvěru a musí být zaplacen (nebo vyúčtován) *pro rata temporis*.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 14 Dne 16. září 2005 uzavřel žalobce v původním řízení s právní předchůdkyní společnosti CIB smlouvu o úvěru ve výši 16 451 eur s roční úrokovou sazbou ve výši 5,4 % a poplatky za správu ve výši 2,4 % ročně na dobu 20 let. Dotyčný byl na základě smluvních ujednání rovněž povinen zaplatit částku 40 000 maďarských forintů (HUF) (přibližně 125 eur) jako provizi za uvolnění úvěru. Roční procentní sazba nákladů (RPSN) činila 8,47 %.
- 15 Žalobce v původním řízení podal žalobu k Győri Törvényszék (soud v Rábu, Maďarsko), kterou se domáhal určení zneužívající povahy ujednání týkajících se poplatků za správu a provize za uvolnění úvěru z důvodu, že smlouva nespecifikuje konkrétní služby, které za ně mají být poskytovány.
- 16 CIB na svou obranu uvedla, že není povinna specifikovat služby, které poskytuje za poplatky za správu a provizi za uvolnění úvěru. Upřesnila nicméně, že provize za uvolnění úvěru se vztahuje k úkonům provedeným před uzavřením smlouvy, zatímco poplatky za správu představují protiplnění za úkony prováděné po uzavření uvedené smlouvy.
- 17 Győri Törvényszék (soud v Rábu) prohlásil za zneužívající ujednání týkající se provize za uvolnění úvěru, ale zamítl návrhové žádání týkající se poplatků za správu.
- 18 Žalobce v původním řízení a CIB podali odvolání, načež Győri Ítéltábla (regionální odvolací soud v Rábu, Maďarsko) rozsudek vydaný v prvním stupni potvrdil. Pokud jde o ujednání týkající se poplatků za správu, uvedený soud konstatoval, že toto ujednání bylo sepsáno jasným a srozumitelným jazykem, jelikož částka, kterou má dlužník z tohoto titulu zaplatit, byla jasně definována, a povaha protiplnění je obecně známá. Dodal, že tyto náklady zahrnují takové činnosti, jako je vyřízení, správa, registrace a vymáhání úvěru. Naproti tomu pokud jde o provizi za uvolnění úvěru, uvedený soud zdůraznil, že je obtížné určit konkrétní služby, za které je placena, jelikož náklady na všechny obecně známé služby jsou již zahrnuty do poplatků za správu.
- 19 Žalobce v původním řízení a CIB podali kasační opravný prostředek k předkládajícímu soudu.
- 20 Žalobce v původním řízení tvrdí, že smlouva neuvádí jasné služby, za které je povinen platit poplatky za správu. Poukazuje na to, že CIB v průběhu řízení neprokázala, že vyřízení a správa úvěru jsou spojeny s náklady, které již nejsou pokryty úroky.
- 21 CIB zpochybňuje zneužívající povahu ujednání týkajícího se provize za uvolnění úvěru, přičemž zejména uvádí, že žádné právní ustanovení platné v době uzavření smlouvy dotčené v původním řízení nevyžadovalo podrobně specifikovat služby poskytované za tuto provizi.
- 22 Předkládající soud upřesňuje, že v době rozhodné z hlediska skutkových okolností sporu v původním řízení nebyl pojem „poplatky za správu“ v maďarském právu definován a úvěrové smlouvy obecně ani neuváděly služby, za které jsou poplatky za správu placeny. Finanční instituce používaly v souvislosti s těmito poplatky dva různé úvěrové modely, přičemž první stanovil poplatky za správu vedle úroků a druhý sice nestanovil poplatky za správu, ale stanovil vyšší úrokovou sazbu k pokrytí těchto poplatků. Dále uvedený soud – přestože většina finančních institucí fakturovala jednorázově placenou

provizi za uvolnění úvěru – poukazuje na to, že maďarské právo platné ke dni uzavření smlouvy dotčené v původním řízení nedefinovalo protiplnění za tuto provizi, která je zmíněna pouze v § 212 zákona Hpt jakožto součást celkových nákladů na úvěr.

- 23 Předkládající soud má pochybnosti o tom, zda jsou ujednání dotčená v původním řízení sepsána jasným a srozumitelným jazykem a klade si otázku ohledně toho, jak má posoudit jejich případnou zneužívající povahu. Mimoto, i když vnitrostátní judikatura v dané oblasti není jednotná, ve většině případů bylo rozhodnuto, že stačí, aby byly celkové náklady na předmětný úvěr jasné, aniž je nutné upřesňovat povahu všech služeb poskytovaných jako protiplnění.
- 24 Z této judikatury však nevyplývá jasně, jaké služby jsou poskytovány jako protiplnění za poplatky za správu, ani to, zda tyto služby lze odlišit od hlavního plnění, a sice poskytnutí peněžité částky a vrácení této částky spolu s úroky. V každém případě podle této judikatury RPSN umožňuje, v rozsahu, v němž zahrnuje jak úroky, tak náklady, zjistit celkové náklady na úvěr a porovnat jednotlivé nabídky úvěrů na trhu.
- 25 Podle menšinové judikatury naproti tomu musí být služby poskytované jako protiplnění za poplatky za správu podrobně specifikovány. Pro spotřebitele je totiž užitečné moci porovnat nejen částky RPSN, ale rovněž povahu těchto služeb. V tomto ohledu není rozdělení protiplnění za hlavní plnění do dvou složek – úroky a poplatky za správu – odůvodněné, přičemž základ poplatků za správu je nadto jiný než základ použitý pro výpočet úroků. Konečně podle uvedené judikatury by měly být služby poskytované jako protiplnění za provizi za uvolnění úvěru známy, aby bylo možné ověřit, že tyto služby nejsou účtovány dvakrát.
- 26 Předkládající soud kromě toho uvádí, že judikatura různých členských států se rovněž liší, pokud jde o povahu poplatků za správu. Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo) má za to, že zneužívající povahu ujednání o poplatcích za správu lze posoudit, jelikož úroky, a nikoli tyto poplatky, představují protiplnění za hlavní plnění. Takové ujednání je podle něj zneužívající, protože úvěrová instituce prostřednictvím těchto poplatků za správu přenáší pouze na spotřebitele náklady na provoz vynakládané výlučně v zájmu uvedené instituce. Naproti tomu Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud, Rakousko) má za to, že smluvní ujednání, které stanoví poplatky za správu, spadá pod hlavní plnění, což brání přezkumu jeho zneužívající povahy.
- 27 Pokud jde o věc v původním řízení, má předkládající soud za to, že určení služeb poskytovaných jako protiplnění za poplatky za správu a za provizi za uvolnění úvěru může být relevantní pro určení, zda ujednání smlouvy uzavřené žalobcem v původním řízení jsou dostatečně jasná a srozumitelná ve smyslu čl. 4 odst. 2 a článku 5 směrnice 93/13. Nadto kdyby bylo zjištěno, že některé z těchto ujednání není sepsáno jasným a srozumitelným jazykem, vyvstala by otázka, zda toto zjištění musí *ipso facto* vést k závěru, že toto ujednání je zneužívající, nebo zda je k učinění tohoto závěru rovněž nutné, s ohledem zejména na čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13, přezkoumat, zda v rozporu s požadavkem poctivosti způsobuje uvedené ujednání významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.
- 28 Konečně má předkládající soud pochybnosti o tom, zda je třeba zkoumat pouze plnění a jejich protiplnění související s uvedenými ujednáními, nebo zda je třeba zohlednit všechna ujednání smlouvy a zvážit všechny výhody a nevýhody.
- 29 Za těchto okolností se Kúria (Nejvyšší soud, Maďarsko) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Musí se požadavek jasnosti a srozumitelnosti, který je stanoven v čl. 4 odst. 2 a v článku 5 směrnice [93/13], vykládat v tom smyslu, že ujednání smlouvy o spotřebitelském úvěru, které nebylo individuálně sjednáno, tento požadavek splňuje, pokud přesně stanoví výši poplatků, provizí a dalších výdajů (dále jen souhrnně ‚poplatky‘), jež musí nést spotřebitel, jakož i metodu jejich

výpočtu a dobu jejich splatnosti, avšak neupřesňuje, za jaké konkrétní služby mají být tyto poplatky zaplacený; anebo musí být vykládán v tom smyslu, že ve smlouvě musí být rovněž uvedeno, o jaké konkrétní služby se jedná? Postačuje v posledně uvedeném případě to, že lze obsah poskytované služby vyvodit z označení poplatku?

- 2) Musí se čl. 3 odst. 1 směrnice [93/13] vykládat v tom smyslu, že smluvní ujednání o poplatcích použité v projednávané věci, které neumožňuje, aby bylo ze smlouvy jednoznačně vyvozeno, jaké konkrétní služby jsou za zaplacení těchto poplatků poskytovány, způsobuje v rozporu s požadavkem poctivosti významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele?“

K předběžným otázkám

K první otázce

- 30 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 4 odst. 2 a článek 5 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že požadavek, aby bylo smluvní ujednání sepsáno jasným a srozumitelným jazykem, je třeba chápat tak, že vyžaduje, aby taková smluvní ujednání, která nebyla sjednána individuálně, obsažená ve smlouvě o spotřebitelském úvěru, jako jsou ta, o která se jedná v původním řízení, jež přesně stanoví výši poplatků za správu a provize za uvolnění úvěru, které platí spotřebitel, způsob jejich výpočtu a jejich splatnost, upřesňovala rovněž všechny služby poskytované jako protiplnění za dotyčné částky.
- 31 Podle čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 se posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání netýká vymezení hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenosti mezi cenou a odměnou na straně jedné a službami nebo zbožím poskytovaným jako protiplnění na straně druhé, pokud jsou tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem.
- 32 V tomto ohledu již Soudní dvůr rozhodl, že za smluvní ujednání spadající pod pojem „hlavní předmět smlouvy“ ve smyslu uvedeného ustanovení je třeba považovat ta ujednání, která stanoví hlavní plnění této smlouvy a jako taková ji charakterizují. Naproti tomu ujednání mající ve vztahu k ujednáním definujícím samotnou podstatu smluvního vztahu doplňkový charakter nemohou pod uvedený pojem spadat (rozsudek ze dne 20. září 2017, Andriuc a další, C-186/16, EU:C:2017:703, body 35 a 36, jakož i citovaná judikatura).
- 33 Předkládajícímu soudu přísluší, aby s ohledem na povahu, obecnou systematiku a ustanovení dotyčné úvěrové smlouvy, jakož i právní a věcné souvislosti, do kterých je tato smlouva zasazena, posoudil, zda je dotyčné ujednání podstatným prvkem plnění dlužníka spočívajícího ve splácení částky, kterou mu věřitel poskytl (rozsudek ze dne 26. února 2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, bod 54 a citovaná judikatura).
- 34 Ze znění čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 kromě toho vyplývá, že druhá kategorie ujednání, jejichž případně zneužívající povahu nelze posuzovat, má omezený rozsah, jelikož se týká pouze přiměřenosti mezi stanovenou cenou nebo odměnou a službami nebo zbožím poskytovaným jako protiplnění, přičemž toto vyloučení lze vysvětlit tím, že neexistuje žádná klasifikační stupnice nebo právní kritérium, které by mohly přezkum takové přiměřenosti upravovat a směřovat (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 26. února 2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, bod 55 a citovaná judikatura).
- 35 Ujednání týkající se protiplnění, které dluží spotřebitel věřiteli nebo jež má dopad na skutečnou cenu, kterou má spotřebitel zaplatit věřiteli, tudíž v zásadě nespádají do této druhé skupiny ujednání, s výjimkou otázky, zda je výše protiplnění nebo cena, která je sjednána ve smlouvě, přiměřená službě poskytované výměnou věřitelem (rozsudek ze dne 26. února 2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127,

bod 56). V projednávané věci však ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, vyplývá – což však musí ověřit předkládající soud – že údajná zneužívající povaha ujednání dotčených v původním řízení se netýká vztahu mezi výší poplatků za správu a provize za uvolnění úvěru na jedné straně a službami poskytovanými jako protiplnění na straně druhé.

- 36 Každopádně ať již ujednání dotčená v původním řízení spadají do působnosti čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13, či nikoliv, tentýž požadavek transparentnosti, jako je požadavek uvedený v tomto ustanovení, je obsažen rovněž v článku 5 této směrnice, který stanoví, že písemná smluvní ujednání musí být sepsána jasným a srozumitelným jazykem. Jak Soudní dvůr již uvedl, požadavek transparentnosti, který je uveden v prvním z těchto ustanovení, má tentýž dosah jako požadavek uvedený v druhém z ustanovení (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, body 67 až 69).
- 37 Konečně, uvedený požadavek transparentnosti je třeba chápat tak, že vyžaduje nejen to, aby dotyčné ujednání bylo pro spotřebitele srozumitelné z gramatického hlediska, ale také to, aby byl tento spotřebitel schopen na základě jasných a srozumitelných kritérií vyhodnotit ekonomické důsledky, které z něho pro něj plynou (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 9. července 2015, Bucura, C-348/14, nezveřejněný, EU:C:2015:447, bod 55 a citovaná judikatura).
- 38 V projednávané věci z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že úvěrová smlouva dotčená v původním řízení stanovila poplatky za správu ve výši 2,4 % ročně po dobu 240 měsíců, přičemž tyto poplatky byly v prvním roce počítány z celé částky půjčky a v následujících obdobích ze zbývajících částky dlužné k prvnímu dni dotčeného ročního období. Kromě toho byl žalobce v souladu se smlouvou povinen zaplatit částku 40 000 HUF z titulu provize za uvolnění úvěru.
- 39 Zdá se tedy, že předmětná ujednání umožňovala žalobci v původním řízení posoudit hospodářské důsledky, které z nich pro něj plynou.
- 40 V tomto ohledu je třeba připomenout, že Soudní dvůr v podstatě rozhodl, pokud jde o ujednání úvěrové smlouvy, které stanoví „rizikový poplatek“, že o této smlouvě nelze mít za to, že uvádí transparentním způsobem důvody pro existenci odměny odpovídající tomuto poplatku, neboť bylo zpochybněno, že věřitel byl k získání uvedeného poplatku povinen poskytnout skutečné protiplnění (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 26. února 2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, bod 77).
- 41 V projednávané věci, pokud jde o ujednání týkající se provize za uvolnění úvěru, je nesporné, že žalobce v původním řízení zpochybňuje existenci jakéhokoli skutečného protiplnění za tuto provizi. Za těchto okolností musí předkládající soud ověřit, zda byl dotyčný informován o důvodech placení této provize.
- 42 Pokud jde o ustanovení týkající se poplatků za správu, žalobce v původním řízení sice podle všeho neargumentuje neexistencí jakéhokoliv protiplnění za tyto poplatky, nicméně poukazuje na to, že přesná povaha jednotlivých příslušných služeb není transparentní.
- 43 Je pravda, že z judikatury uvedené v bodě 37 tohoto rozsudku nevyplývá, že poskytovatel úvěru je povinen v předmětné smlouvě podrobně specifikovat povahu všech služeb poskytovaných jako protiplnění za poplatky stanovené v jednom nebo více smluvních ujednáních. Nicméně s ohledem na ochranu, kterou má směrnice 93/13 poskytnout spotřebiteli z důvodu, že se vůči prodávajícímu nebo poskytovateli nachází v nerovném postavení z hlediska jak vyjednávací síly, tak úrovně informovanosti, je třeba, aby povaha skutečně poskytovaných služeb mohla být přiměřeně pochopena nebo dovozena z dané smlouvy jako celku. Kromě toho spotřebitel musí být schopen ověřit, že se různé poplatky nebo služby za ně poskytované nepřekrývají.

- 44 Ve věci v původním řízení musí předkládající soud posoudit, zda tomu tak je, s ohledem na všechny relevantní skutkové okolnosti, mezi něž patří nejen ujednání obsažená v předmětné smlouvě, ale i reklama a informace poskytnuté věřitelem v rámci vyjednávání o smlouvě (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 26. února 2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, bod 75).
- 45 Na první otázku je tudíž třeba odpovědět tak, že čl. 4 odst. 2 a článek 5 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že požadavek, aby bylo smluvní ujednání sepsáno jasným a srozumitelným jazykem, nevyžaduje, aby taková smluvní ujednání, která nebyla sjednána individuálně, obsažená ve smlouvě o spotřebitelském úvěru, jako jsou ta, o která se jedná v původním řízení, jež přesně stanoví výši poplatků za správu a provize za uvolnění úvěru, které platí spotřebitel, způsob jejich výpočtu a jejich splatnost, upřesňovala rovněž všechny služby poskytované jako protiplnění za dotyčné částky.

K druhé otázce

- 46 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že takové smluvní ujednání, o jaké se jedná v původním řízení, týkající se poplatků za správu úvěru, které neumožňuje jednoznačně určit konkrétní služby poskytované jako protiplnění, způsobuje v rozporu s požadavkem poctivosti významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.
- 47 Je třeba rovnou upřesnit, že podle ustálené judikatury se příslušnost Soudního dvora v této oblasti vztahuje na výklad pojmu „zneužívající ujednání“ uvedeného v čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13, jakož i na kritéria, která vnitrostátní soud může nebo musí použít při přezkumu smluvní klauzule s ohledem na ustanovení této směrnice, přičemž je věcí tohoto soudu, aby s přihlédnutím k uvedeným kritériím rozhodl o konkrétní kvalifikaci předmětného smluvního ujednání v závislosti na okolnostech daného případu. Z toho vyplývá, že se Soudní dvůr musí omezit na to, že předkládajícímu soudu poskytne vodítka, která by posledně uvedený měl zohlednit při posuzování zneužívající povahy dotyčného ujednání (rozsudek ze dne 14. března 2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, bod 66 a citovaná judikatura).
- 48 Vzhledem k nerovnému postavení spotřebitele vůči prodávajícímu nebo poskytovateli, z hlediska jak vyjednávací síly, tak úrovně informovanosti, ukládá směrnice 93/13 členským státům povinnost stanovit mechanismus zajišťující, aby každé smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno, mohlo být přezkoumáno za účelem posouzení, zda případně nemá zneužívající povahu. V tomto rámci vnitrostátnímu soudu přísluší, aby s přihlédnutím ke kritériím uvedeným v čl. 3 odst. 1 a článku 5 této směrnice určil, zda vzhledem ke konkrétním okolnostem projednávané věci splňuje takové ujednání požadavky poctivosti, vyváženosti a transparentnosti stanovené touto směrnicí (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 26. března 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 50 a citovaná judikatura).
- 49 Transparentnost smluvního ujednání, jak ji vyžaduje článek 5 směrnice 93/13, je jedním z prvků, které je třeba zohlednit v rámci posouzení zneužívající povahy tohoto ujednání, které musí provést vnitrostátní soud podle čl. 3 odst. 1 této směrnice. V rámci tohoto posouzení přísluší uvedenému soudu, aby, s ohledem na všechny okolnosti věci, nejprve posoudil možné nedodržení požadavku poctivosti a poté existenci případné významné nerovnováhy v neprospěch spotřebitele ve smyslu posledně uvedeného ustanovení (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. září 2017, Andriuc a další, C-186/16, EU:C:2017:703, bod 56).
- 50 Pokud jde o otázku, zda je dodržen požadavek poctivosti ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13, je třeba konstatovat, že s ohledem na šestnáctý bod odůvodnění této směrnice musí vnitrostátní soud za tímto účelem ověřit, zda prodávající nebo poskytovatel, který jedná se spotřebitelem poctivě a spravedlivě, mohl rozumně očekávat, že by spotřebitel s takovým ujednáním souhlasil v rámci individuálního vyjednávání (rozsudek ze dne 14. března 2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, bod 69).

- 51 Co se týče posouzení existence případné významné nerovnováhy, nelze jej omezit na ekonomické posouzení kvantitativní povahy na základě srovnání celkové částky transakce, jež je předmětem smlouvy, s náklady, které nese spotřebitel na základě tohoto ujednání. Významná nerovnováha totiž může vyplývat ze samotného dostatečně závažného zásahu do právního postavení, v němž se v souladu s platnými vnitrostátními ustanoveními nachází spotřebitel jakožto strana dotčené smlouvy, ať již ve formě omezení obsahu práv, která podle těchto ustanovení z této smlouvy vyvozuje, nebo překážky výkonu těchto práv anebo uložení dodatečné povinnosti, kterou vnitrostátní pravidla nestanoví (rozsudek ze dne 16. ledna 2014, Constructora Principado, C-226/12, EU:C:2014:10, body 22 a 23).
- 52 Z článku 4 odst. 1 směrnice 93/13 kromě toho vyplývá, že zneužívající povaha smluvního ujednání se posuzuje s ohledem na povahu zboží nebo služeb, pro které byla smlouva uzavřena, a s ohledem na všechny okolnosti v době uzavření smlouvy, které provázely její uzavření, a na všechna ostatní ujednání smlouvy nebo jiné smlouvy, ze kterých vychází.
- 53 Předkládající soud musí posoudit případnou zneužívající povahu ujednání dotčených v původním řízení ve světle těchto kritérií.
- 54 Jak bylo připomenuto v bodě 43 tohoto rozsudku, skutečnost, že služby poskytované jako protiplnění za poplatky za správu a za provizi za uvolnění úvěru nejsou podrobně uvedeny, neznamená, že příslušná ujednání nesplňují požadavek transparentnosti uvedený v čl. 4 odst. 2 a článku 5 směrnice 93/13, pokud lze povahu skutečně poskytnutých služeb přiměřeně pochopit nebo dovodit z dané smlouvy jako celku.
- 55 Pokud jde o otázku, zda ustanovení dotčená v původním řízení v rozporu s požadavkem poctivosti způsobují významnou nerovnováhu v neprospěch spotřebitele, je třeba mít za to, jak vyplývá z předkládacího rozhodnutí, že výběr poplatků za správu a provize za uvolnění úvěru stanoví vnitrostátní právo. Pokud služby poskytované jako protiplnění patří přiměřeně k plněním uskutečňovaným v rámci správy nebo uvolnění úvěru, nebo pokud částky, které hradí spotřebitel z titulu uvedených poplatků a uvedené provize, nejsou nepřiměřené ve vztahu k výši úvěru, nejví se, s výhradou ověření předkládajícím soudem, že mají tato ujednání nepříznivý dopad na právní postavení spotřebitele, jak je stanoveno vnitrostátním právem. Je na předkládajícím soudu, aby vedle toho zohlednil účinek ostatních smluvních ujednání za účelem určení, zda uvedená ujednání způsobují významnou nerovnováhu v neprospěch dlužníka.
- 56 Na druhou otázku je tudíž třeba odpovědět, že čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že takové smluvní ujednání, o jaké se jedná v původním řízení, týkající se poplatků za správu úvěrové smlouvy, které neumožňuje jednoznačně určit konkrétní služby poskytované jako protiplnění, v zásadě nezpůsobuje v rozporu s požadavkem poctivosti významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.

K nákladům řízení

- 57 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

- 1) Článek 4 odst. 2 a článek 5 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách musí být vykládány v tom smyslu, že požadavek, aby bylo smluvní ujednání sepsáno jasným a srozumitelným jazykem, nevyžaduje, aby taková

smluvní ujednání, která nebyla sjednána individuálně, obsažená ve smlouvě o spotřebitelském úvěru, jako jsou ta, o která se jedná v původním řízení, jež přesně stanoví výši poplatků za správu a provize za uvolnění úvěru, které platí spotřebitel, způsob jejich výpočtu a jejich splatnost, upřesňovala rovněž všechny služby poskytované jako protiplnění za dotyčné částky.

- 2) Článek 3 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že takové smluvní ujednání, o jaké se jedná v původním řízení, týkající se poplatků za správu úvěrové smlouvy, které neumožňuje jednoznačně určit konkrétní služby poskytované jako protiplnění, v zásadě nezpůsobuje v rozporu s požadavkem poctivosti významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.

Podpisy.